

Örebro kommun

servicecenter@orebro.se

Beslut för Odenskolan

efter tillsyn i Örebro kommun

Skolinspektionens beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Örebro kommun att senast den 28/2 2018 vidta åtgärder för att avhjälpa de påtalade bristerna. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas för Skolinspektionen.

Nedan redovisas förslag på åtgärder. I de fall det är möjligt får bristen avhjälpas på annat sätt.

Extra anpassningar och särskilt stöd

Skolinspektionen konstaterar att Örebro kommun inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Ansvariga på skolan utreder elevens behov av särskilt stöd skyndsamt, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga. (3 kap. 8 § skollagen)
- Visar utredningen att en elev är i behov av särskilt stöd ges eleven sådant stöd på det sätt och i den omfattning som behövs, för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. (3 kap. 8–12 §§ skollagen; Lgr 11, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.8 Rektorns ansvar)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds, om det visar sig att det stöd som getts i form av extra anpassningar inte är tillräckligt för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att sådana anpassningar inte skulle vara tillräckliga.
- Rektorn ska se till att elever får det stöd, på det sätt och i den omfattning som utredningen visar behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.
- Rektorn ska se till att alla elever som ska ha särskilt stöd får upprättade åtgärdsprogram.

Förutsättningar för lärande och trygghet

Skolinspektionen konstaterar att Odenskolan inte uppfyller författningskraven avseende att:

- Det bedrivs ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. (Lgr 11, 1. Skolans värdegrund och uppdrag, Grundläggande värden, Förståelse och medmänsklighet, God miljö för utveckling och lärande, 2. Övergripande mål och riktlinjer, 2.1 Normer och värden)

Åtgärder

- Rektorn ska se till att det bedrivs ett förbyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet.
- Rektorn ska se till att all personal är delaktig i arbetet så att en samsyn gällande ansvar och uppdrag kan nås.
- Rektorn ska se till att skolans värdegrundsarbete följs upp kontinuerligt samt utvärderas och att det tydligt kommuniceras vilka utvecklingsinsatser som behöver göras, vem som ansvarar för genomförandet samt hur de ska utvärderas.

Bedömning

Skolinspektionens utredning visar att det finns brister gällande Odenskolas arbete med särskilt stöd och värdegrundsarbete. Bristerna försvårar elevernas förutsättningar att nå målen för utbildningen.

Skolinspektionens utredning visar att det finns elever som befaras att inte nå kunskapskraven i ett ämne som inte skyndsamt utreds för särskilt stöd. Även i de fall då elever utreds för särskilt stöd ges inte alltid stödet på det sätt och i den omfattning som utredningen visat behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Vidare visar tillsynen att skolenheten brister i sitt arbete med att bedriva ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. Det saknas en samsyn och ett gemensamt förhållningssätt hos personalen kring hur värdegrundsarbetet ska gå till.

Föreläggande**Extra anpassningar och särskilt stöd***Skolinspektionens bedömning*

Skolinspektionen bedömer att det på Odenskolan finns brister i arbetet med att skyndsamt utreda och ge särskilt stöd till elever som befaras att inte nå kunskapskraven. Utredningen visar att det finns elever vars behov av särskilt stöd inte skyndsamt utreds och att elever inte alltid får det stöd som utredningen konstaterat att de är i behov av. Av intervjuer framkommer att åtgärdsprogram inte används i de lägre årskurserna och att det finns en osäkerhet kring hur och om rutinerna följs. Bristerna i skolans arbete avseende särskilt stöd får till följd att elever riskerar att inte få det särskilda stöd de har rätt till vilket kan påverka elevernas möjlighet att nå kunskapskraven.

Rättslig reglering

Av skollagen framgår att om det befaras att en elev inte kommer att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås, trots att stöd har getts i form av extra anpassningar inom ramen för den ordinarie undervisningen, ska det anmälas till rektorn. Detsamma gäller om det finns särskilda skäl att anta att

sådana anpassningar inte skulle varit tillräckliga. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Behovet av särskilt stöd ska även utredas om eleven uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Samråd ska ske med elevhälsan, om det inte är uppenbart obehövligt.

Av läroplanen för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet, avsnitt 2.8, framgår att rektorn har ett särskilt ansvar för att undervisningen och elevhälsans verksamhet utformas så att eleverna får det särskilda stöd och den hjälp de behöver. Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2014:40, s. 24) med kommentarer om arbetet med extra anpassningar, särskilt stöd och åtgärdsprogram framgår att rektorn ansvarar för att det finns tydliga och fungerande rutiner på skolenheten för vad som gäller när till exempel lärare och övrig skolpersonal uppmärksammar att en elev kan vara i behov av särskilt stöd. Rektorn har ett ansvar för att se till att personalen känner till och följer de här rutinerna. Vidare framgår (s. 36) att det är rektorn som ansvarar för att det finns fungerande rutiner på skolenheten för att utarbeta och dokumentera åtgärdsprogram.

Skolinspektionens utredning

Av intervju med en av lärargrupperna framkommer att de fått information av rektorn att det inte behöver upprättas åtgärdsprogram i de lägre årskurserna. Lärarna uppger att det därför inte finns några åtgärdsprogram för elever i de lägre årskurserna. Detta trots att det av, från skolan, inskickad statistik framgår att det finns elever som inte når kunskapskraven i flera ämnen i dessa årskurser.

Av samtal med en lärare i samband med Skolinspektionens observationer framgår att det finns ett flertal elever i klassen som läraren bedömer vara i behov av särskilt stöd och att det därför finns en resurs med i klassen från fritidshemmet. Några pedagogiska kartläggningar eller utredningar har inte gjorts från skolans sida menar läraren. Det finns heller inga åtgärdsprogram för någon elev i den aktuella klassen berättar läraren.

Vid en intervju med lärare från de högre årskurserna framkommer att det råder misstro till systemet med att anmäla och kartlägga elever i behov av särskilt stöd. Detta då det tar lång tid innan lärarna får respons på en anmälan alternativt att de inte får någon respons alls. Intervjuade lärare menar att de skickat anmälningar om särskilt stöd till elevhälsan under flera år, bara under föregående år skrev de intervjuade över 20 pedagogiska kartläggningar. De menar vidare att det händer väldigt lite, och de intervjuade upplever att de inte får någon återkoppling.

I intervju med rektorn framkommer att det finns rutiner för hur hantering av elever som misstänks riskera att inte uppnå kunskapskraven ska gå till. Hen menar dock vidare att detta inte sköts av all personal vilket leder till att elever riskerar att inte få det stöd de är i behov av.

Rektorn menar också att elever inte fullt ut kan ges det stöd som de behöver då det saknas personella resurser. Rektorn menar också att skolan inte alltid informerar vårdnadshavarna om justeringar och förändringar som görs i det insatta stödet som beslutats i åtgärdsprogram.

Även i övriga intervjuer framkommer att det finns elever som inte får det stöd de behöver. Grunden till problemet menar rektorn till viss del ligger i att samarbetet mellan lärare och elevhälsan inte fungerar och att ansvarsfördelningen mellan lärare och elevhälsan i dessa frågor uppfattas olika.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Odenskolan inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Örebro kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Förutsättningar för lärande och trygghet*Värdegrundsarbete**Skolinspektionens bedömning*

Skolinspektionen bedömer att det finns brister i det förebyggande värdegrundsarbetet vid Odenskolan och att elever inte tillförsäkras en trygg miljö som är fri från kränkningar och som bygger på respekt. Även om det gjorts förebyggande och främjande insatser i form av undersökningar och värdegrundsövningar generellt på skolan så visar utredningen att dessa gett begränsade effekter och har inte bidragit till att det förebyggande arbetet blivit en tydlig, integrerad del av undervisningen hos alla lärare i alla ämnen. Utredningen visar bland annat att det saknas en samsyn kring hur skolans värdegrundsarbete ska gå till och hur ansvarsfördelningen kring detta ser ut. Det framkommer också av utredningen att det råder osäkerhet kring hur lärare ska hantera störande elever samt kränkningar. Av intervjuer framgår att alla lärare inte aktivt verkar för att stävja störande beteenden och motverka och anmäla kränkningar.

Skolinspektionen bedömer att skolan inte i tillräcklig grad undersöker elevernas attityder och förhållningssätt för att utifrån det planera det förebyggande värdegrundsarbetet. Det finns heller inte något aktivt jämställdhetsarbete på skolan. Det framkommer att man tar hänsyn till könstillhörighet vid analys av statistik, men utöver detta samt några riktade insatser finns inget systematiskt arbete kring detta.

Utifrån det som framkommit i granskningen ser Skolinspektionen en risk att gränser för vad som accepteras förskjuts och kränkande behandling och avsaknad av studiero blir norm, vilket i sin tur allvarligt försvårar elevers möjlighet att nå kunskapskrav och nationella mål.

Rättslig reglering

I förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 320) framhålls betydelsen av ett förebyggande arbete för att skapa en trygg skolmiljö. En viktig förutsättning är att elever, lärare och annan personal känner ett gemensamt ansvar och har respekt för varandra i skolan samt att skolan även involverar elevernas vårdnadshavare i arbetet med att skapa gemensamma utgångspunkter för en trygg skolmiljö. Det kräver ett aktivt värdegrundsarbete där grundläggande demokratiska värderingar och mänskliga rättigheter kommer till uttryck i praktisk handling. Att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet utgör grunden för en trygg och utvecklande studiemiljö.

Enligt läroplanen ska det bedrivas ett förebyggande värdegrundsarbete för att skapa en miljö som bygger på respekt och delaktighet. Detta innebär bland annat att skolan ska skapa en miljö där eleven i skolan möter respekt för sin person och sitt arbete. Skolan ska aktivt och medvetet påverka och stimulera eleverna att omfatta vårt samhälles gemensamma värderingar och låta dem komma till uttryck i praktisk vardaglig handling. Alla som arbetar i skolan ska medverka till att utveckla elevernas känsla för samhörighet, solidaritet och ansvar för människor också utanför den närmaste gruppen. Av läroplanen framgår vidare att läraren ska uppmärksamma och i samråd med övrig skolpersonal vidta nödvändiga åtgärder för att förebygga och motverka alla former av diskriminering och kränkande behandling.

Skolinspektionens utredning

Av Skolinspektionens intervjuer med elever på skolan framkommer att det förekommer fula ord och kränkningar, att det är vanligt att elever stör lektioner samt att det skiljer sig åt hur lärare hanterar detta. Vissa elever menar att de vant sig vid det störande beteendet och därför inte bryr sig längre. Vid flera av Skolinspektionens observationer förekommer störande ljud från korridorer och skolgård samt att det vid flera tillfällen knackar på dörren till klassrummet eller att elever kommer in på lektioner och stör.

Elever framhåller dock även att det med vissa lärare fungerar väl och att lärare upprätthåller studiero på lektionerna. Av elevintervjuerna framkommer också att det förekommer skojbråk och att det finns vissa lärare som inte säger till då detta sker. Eleverna är dock överens om att skolan tar tag i allvarliga incidenter. Eleverna berättar även att de har svarat på enkäter om trygghet och på mentorstiden pratat om hur man ska vara mot varandra. Rektorn menar att det är på morgonsamlingar, mentorstid och vid speciellt insatta dagar som värdegrundsarbetet sker.

Av intervjuer med lärare framgår att det finns lärare som avstår från att ingripa då det finns en rädsla för att eleverna ska filma lärarens ingripande och lägga ut filmen på sociala medier eller anmäla läraren. Lärare beskriver även att de, som ett sätt att hantera att elever stör vid genomgångar, valt att låsa dörren till klassrummet och elever berättar att lärare sagt till eleverna att ignorera störande ljud från korridoren. Lärare menar att åtgärdstrappor och ordningsregler inte efterlevs och upprätthålls av alla lärare, att lärarna inte är samstämmiga och att det inte finns någon gemensam strategi kring värdegrund på skolan.

I flera fall visar även Skolinspektionens observationer på exempel där elever uppträder störande utan att bli tillsagda av läraren samt exempel då elever ägnar sig åt annat än ämnesinnehåll under större delen av lektioner utan att lärare påtalar detta.

Rektorn menar att värdegrundsarbetet ska ske på mentorstid men menar vidare att hen tror att skolan behöver bli bättre på detta. Av lärarintervju framkommer att vissa lärare söker information om rutiner i samtal med kollegor i arbetslaget eller i fikaummet då de inte fått informationen på annat sätt. Det framkommer också att rutiner inte följs trots att de finns nedskrivna.

I vissa arbetslag har man dock tagit fram strategier för att till exempel arbeta med jämlikhetsfrågor, men det är utifrån arbetslagets initiativ och inte utifrån några gemensamma direktiv för skolan. Rektorn menar att skolan kommit långt i sitt värdegrundsarbete men att det ännu inte finns en tydlig struktur kring jämställdhetsarbetet.

Av Skolinspektionens elevenkät från våren 2017 framgår att dåvarande årskurs nio, på en skala från 1–10, värderade skolans arbete för att *Förhindra kränkningar* till 3,5 i jämförelse med index i riket som låg på 6,7. Odenskolans indexvärde gällande skolans arbete med att *Förhindra kränkningar* har sjunkit från 6,8 våren 2015 till 3,5 våren 2017. Index för *Ordningsregler* låg våren 2015 på 4,8 och våren 2017 på 3,9. I riket låg index på 5,1 våren 2017. Även vårdnadshavares svar i Skolinspektionens enkät, våren 2017 visar på lågt index jämfört med riket. Elever i årskurs 5 svar på enkäten, våren 2017 visar dock inte lika lågt index. Utredningen visar även att andelen anmälningar till Skolinspektionen om kränkande behandling på skolan ökat under 2017 jämfört med 2016.

Motivering till föreläggande som ingripande

Då Odenskolan inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten, föreligger skäl att förelägga Örebro kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Områden där Skolinspektionen inte har funnit brister

Bedömning och betygssättning

Det har vid tillsynen inte framkommit annat än att Odenskolan uppfyller författningarnas krav inom området Bedömning och betygssättning.

På Skolinspektionens vägnar



Allan Westerdahl

Enhetschef



Daniel Nilsson

Utredare/föredragande

Allmänt om tillsynen:

Mer om Skolinspektionens tillsyn hittar du på www.skolinspektionen.se

Bilagor

Bilaga 1: Fakta om skolenheten

Fakta om Odenskolan

Skolinspektionen har genomfört tillsyn av Odenskolan, som besöktes av Skolinspektionen den 16–18/10.

Odenskolan är belägen i Odensbacken, Örebro kommun. Verksamheten i Odenskolan leds av en rektor och omfattar skolformerna förskoleklass, grundskola årskurserna 1–9 samt fritidshem. Vid tiden för inspektionsbesöket går, enligt skolans egen statistik, 330 elever på skolan.

Måluppfyllelse

Årskurs 3

Av skolans redovisning för läsåret 2016/17 framgår att 92 procent av flickorna och samtliga pojkar bedömdes nå kunskapskraven i ämnet svenska. I ämnet matematik nådde 77 procent av flickorna och samtliga pojkar kunskapskraven. Avseende de naturorienterande och samhällsorienterade ämnena framgår av skolans statistik att samtliga elever bedömdes nå kunskapskraven läsåret 2016/17.

Årskurs 6

Av skolans redovisning för läsåret 2016/17 framgår att samtliga elever nådde kunskapskraven i ämnena bild, hem-och konsumentkunskap, idrott och hälsa, musik och slöjd. Lägst var resultatet i ämnet i matematik där 93 procent av flickorna och 89 procent av pojkarna nådde kunskapskraven.

Årskurs 9

Av Skolverkets databas SIRIS framgår att det genomsnittliga meritvärdet för eleverna på skolan läsåret 2015/16 (de senaste tillgängliga resultaten) var 205,3 poäng. Motsvarande resultat i riket var 224,1 poäng.

Andelen elever på Odenskolan som uppnådde kunskapskraven i alla ämnen läsåret 2015/16 var 70,6 procent (74,2 procent i riket). Andelen elever på skolan som nådde behörighet till gymnasieskolans yrkes-program var ungefär 87,8 procent. Motsvarande andel för hela riket var 87,3 procent.

Av skolans egen redovisning för läsåret 2016/17 framgår att det endast var i ämnet bild som samtliga pojkar nådde kunskapskraven, av flickorna nådde 95,7 procent godkänt i ämnet bild. Lägst var resultatet, för flickor i ämnet teknik där 82,6 procent av flickorna nådde kunskapskraven. För pojkar var resultatet lägst i ämnet kemi där 91,3 procent av pojkarna nådde ett kunskapskraven. Kemi var också det enda ämnet där lika många flickor och pojkar nådde kunskapskraven, i övriga ämnen nådde fler pojkar än flickor kunskapskraven.